

The given article deals with the Russian and Ukrainian proverbs and sayings with the onomastic component as a special kind of lingo cultural texts. The thematic sub-groups of the probed phraseological units are selected: the estimation of separate situation or person; forms of person's conduct; success, luckiness, happiness; failures; grief-misfortune; hunger; estimation of beauty; achievement desired, result; direction; being in strange land; changing days and nights (seasons, years) etc. The paper gives the image-metaphorical rethinking and transformation them into general names.

Key words: *phraseological unit, proverb, saying, onim, fraseonim, lingo cultural text.*

УДК 811.161.2'373.611'366

Оксана Кушилик (Дрогобич)

СЛОВОВІРНА СПРОМОЖНІСТЬ ВІДПРИКМЕТНИКОВИХ ЕСИВНИХ ДІЄСЛІВ-ОКАЗІОНАЛІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО СТАНУ СУБ'ЄКТА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті досліджено дериваційну спроможність відприкметникових суфіксальних есивних дієслів-оказіоналізмів на позначення внутрішнього стану суб'єкта в українській мові. Указано на обмеженість наповнення словотвірних парадигм цих вербативів (належність дериватів лише до субстантивної зони); простежено словотвірну однотипність семантичних позицій (експлікація одного словотвірного значення); встановлено мінімальний набір словотворчих засобів.

Ключові слова: *словотвірна парадигма, словотвірна зона, словотвірне значення, словотворчий формант, відприкметникове (відад'єктивне) есивне дієслово, структурно-семантичний тип, дериват.*

Постановка проблеми. Системне вивчення словотвірної спроможності того чи того лексико-граматичного класу, а в межах нього – структурно-семантичного типу чи лексико-семантичної групи слів з метою *простежити* взаємозв'язок між смисловими структурами твірної і похідної одиниць, *передбачити* утворення дериватів з певним словотвірним значенням, *установити* інвентар словотворчих засобів для експлікації його, *виявити* системні відношення (зокрема синоніміїні) між похідними одиницями, *з'ясувати* причини нереалізації дериваційної спроможності твірних у деяких семантичних позиціях, *проаналізувати* морфологічні зміни при поєднанні різного типу фіналей твірних

основ зі словотворчими засобами, *відобразити* динаміку словотвірного процесу та *окреслити* певні закономірності дериваційних процесів зумовлює необхідність створення типології словотвору з опертям на твірну основу як типологізувальний чинник.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Показником словотвірної спроможності аналізованого (вершинного) слова є його словотвірна парадигма – комплексна системоутворювальна одиниця, що становить сукупність дериватів одного ступеня творення, об'єднаних тотожністю твірної основи [10, 71; 7, 10] і протиставлених словотворчими формантами [2, 29]. На основі аналізу структури й семантики словотвірних парадигм уже проаналізовано дериваційний потенціал прикметників [6], іменників [1; 2; 17], деяких лексико-семантичних груп дієслів [8; 20]. Дериваційна здатність вторинних дієслів, а серед них відприкметникового походження зі значенням внутрішнього стану суб'єкта, ще не була предметом докладного вивчення. Ця лексико-семантична група об'єднує предикати, які відображають внутрішній стан людини, зокрема емоції, почуття, переживання, настроїв, волю, темперамент. За підрахунками учених-психологів, на сьогодні понад 60 понять називають різні внутрішні психічні стани особи (серед них агресію, активність, апатію, бадьорість, байдужість, безнадійність, відчай, впевненість, втому, гнів, депресію, задоволення, незадоволення, нерішучість, песимізм, пригніченість, радість, фрустрацію, тривогу, страх тощо). Проте диференціація семантичних ознак, які постали засадничими для структурування цих предикатів на підгрупи, не впливає на їхню дериваційну спроможність.

Україністика має значні наукові здобутки у дослідженні дієслів на позначення внутрішнього стану. Систематизовано корпус таких вербативів [6]; з'ясовано їхню семантику [11; 23]; описано семантико-синтаксичні параметри [15]; окреслено валентісно-інтенційні характеристики [9; 12]; простежено функціонально-ономасіологічні ознаки [14; 19]; встановлено словотвірні моделі, за якими їх утворено, та визначено продуктивність/непродуктивність творення [3; 23] тощо. Крім цього, досліджено особливості відприкметникових дієслів трьох структурно-семантичних типів (зокрема й есивних) у зіставному аспекті – в українській, англійській та німецькій мовах [21] тощо. Проте словотвірний потенціал відприкметникових дієслівних основ як твірних для одиниць іншої частиномовної належності поки що залишився поза увагою учених-лінгвістів, що й зумовило **актуальність** пропонованої студії. Об'єктом дослідження обрано есивні відприкметникові дієслова сучасної української мови.

Структурно-семантичний тип есивних дієслів, тобто дієслів зі словотвірним значенням «виявляти ознаку, названу твірним прикметником», становить один з трьох типів відприкметникових дієслів. Тривалий час його характеризували як кількісно обмежений або розглядали як складову ланку ширшої конструкції, бо, на противагу структурно-семантичному типу інхоативних дієслів, тобто дієслів зі значенням «набувати ознаки, названої твірним прикметником», та каузативних, тобто дієслів зі словотвірним значенням «наділяти ознакою, названою твірним прикметником, об'єднує відприкметникові деривати малопродуктивних та непродуктивних словотвірних типів [5; 25; 21]. Проте постійний різнорівневий розвиток мови диктує необхідність перегляду цього висновку. Потреба творення за заданими моделями слів, які б компактніше номінували ті чи ті реалії, адекватно відображаючи позначуване, активізує продукування есивів в українській мові. Особливо це стосується дієслів відприкметникового походження на позначення внутрішнього стану суб'єкта, що зумовлено, по-перше, кількістю твірних – ад'єктивів, які виражають внутрішні якості людини (654 одиниці [6, 114]), по-друге, частотою вживання їх у мовленні.

Вершинні есивні дієслова на позначення внутрішнього стану суб'єкта сформовано від прикметникових основ за допомогою суфіксального та комбінованого (префіксально-суфіксального, суфіксально-постфіксального, префіксально-суфіксально-постфіксального) різновидів морфологічного способу. В українській мові абсолютно переважають вербативи, утворені суфіксальним способом. До основних словотворчих засобів належать форманти **-и-** та **-ува-**, пор.: *бентежити, бравувати, ворохопити, капризувати, коверзувати, кокетувати, криводушити, легковажити, лукавити, лютувати, марнотратити, марудити, настирити, недбалити, ніжити, осоружити, паплюжити, паскудити, пиндючити, понурити, радувати, скнарити*. Поряд з уже усталеними вербативами в мовленні все частіше з'являються новотвори, що постають здебільшого за допомогою суфікса **-и-**, пор.: *відчайдушити, зловмиснити, злостивити, нахабити, незграбити, нездарити, нестямити, нікчемити, прикрити, примітивити, пронирити, шустрити*, напр.: *Ураз розмови припинились, усі притихли. Ця раптова мовчанка вже тепер не дуже вражала й злостивила бая* (О. Донченко); *Ні, він не посміє проти гурту нахабити, хоч і поводитьсь, як з підданими* (Ф. Роговий); *Я нестямив від радощів, коли отримав Вашу відповідь, де Ви погоджуєтесь розпочати роботу над перекладом книжки* (Н. Краус); *Це їй безсоромно і просто без правил / Нікчемити інше сердечне життя...* (В. Петрик).

Останнім часом активізувалося творення відприкметникових есивів за допомогою суфікса **-ича-**, сформованого під впливом російської мови. Експлікуючи додатковий відтінок невдоволення, цей формант є поширеним засобом для продукування похідних на позначення рис характеру людини, особливостей її вдачі. Усупереч традиційному поглядові щодо обмеженої продуктивності словотвірного типу із суфіксом **-ича-** [25, 190; 16, 17], кількість дериватів постійно зростає. Разом із загальновідомими словами, наприклад, *гріхородничати, інтимничати, модничати, наївничати, насильничати, нахабничати, розпусничати, розпутничати, сентиментальничати, секретничати, скромничати, фамільярничати*, уживаються новотвори, не засвідчені лексикографічними джерелами, пор.: *агресивничати, бездіяльничати, благодунничати, великодунничати, вільнодумничати, двоєдунничати, делікатничати, схидничати, інтелігентничати, криводунничати, лицемірничати, люб'язничати, малодунничати, манірничати, простодунничати, самовпевничати, толерантничати, фривольничати*, напр.: – *Відчуваю ваші думки. Нащо делікатничати? Ви ж справді думаете – перед вами юродивий, псих, шизик, як тепер кажуть сучасні дотепники* (О. Бердник). *Жив [Т. Шевченко] в імперії сваволі, насильства й наруги, де на всіх язиках все мовчить, а кликав не криводунничати, порвати кайдани і йти просто, щоб не було за собою і зерна неправди* (Б. Харчук).

Значно рідше словотворчим засобом постає суфікс **-і**, пор.: *божественіти, буденніти, зухваліти, непосильніти, непотрібніти, несамовитіти, скорботніти*, напр.: *...і ти здогадувався, що з полиною зіркою настане щось більше мсти, немов вона передбачила скільки падалі і мерзоти, аж непосильніють горнила!* (Є. Пашковський); *Мати несамовитіє* (Ю. Коваль); *...рука з пером так само прокреслює ніч, як і прорізана блискавкою сосна, що скорботніє бурштиново* (Є. Пашковський).

Мета дослідження – установити дериваційний потенціал оказіональних відприкметникових суфіксальних есивних дієслів на позначення внутрішнього стану суб'єкта.

Виклад основного матеріалу. Словотвірну спроможність цих вербативів детермінують, з одного боку, характерні ознаки дієслів стану, до яких аналізовані одиниці більшою мірою належать [12, 125; 13, 175; 15, 192], а з другого – оказіональне вживання їх у мовленні. Тимчасовість (умовний відрізок часу, протягом якого реалізується певний стан), статичність (нединамічна властивість), неконтрольованість, пасивна роль носія стану як диференційні риси дієслів стану [12, 123] загалом зменшують, а іноді й унеможливають продукування похідних одиниць.

Типову словотвірну парадигму відприкметникових okazіональних есивних дієслів на позначення внутрішнього стану суб'єкта складає лише субстантивна зона із системно вираженим словотвірним значенням «суб'єкт стану (дії)». До засобів вираження його в сучасній українській мові належать суфікси, які традиційно об'єднують у дві групи: 1) суфікси контекстної експресивності; 2) суфікси власної експресивності [18, 48]. 3-поміж словотворчих ресурсів контекстної експресивності для творення субстантивів від загальноновживаних відприкметникових дієслів на позначення внутрішнього стану суб'єкта актуальним є формант **-ник**. За спостереженням М. Скаб, 80% іменників на **-ник** стосуються невиробничої сфери, решта – виробничої [22, 64], що засвідчує і досліджуваний нами матеріал, оскільки всі утворені одиниці, позначаючи особливості характеру, волі, вдачі, душевного стану, темпераменту, називають осіб невиробничої сфери, пор.: *безумник, ворохобник, завидник, зловмисник, злорадник, каверзник, капарник, марнотратник, марудник, паскудник, підлабузник* тощо, напр.: *– І чого він ходить до мене, отой **ворохобник**? – промайнула думка в голові Макара Івановича. – Адже я вже раз «не пізнав» його на вулиці... (М. Коцюбинський); З якоюсь жорстокою холодністю бідака приймав ті подарунки як належну платню за труд, не звертаючи жодної уваги на удавану щирість **підлабузників** (П. Колесник). Низка дериватів із суфіксом **-ник**, наприклад, *криводушник, лукавник, незграбник, паплюжник, пиндючник, привабник, принадник*, не значиться у сучасних лексикографічних джерелах, хоч уживання їх засвідчено в текстах прозових творів відомих українських письменників, напр.: *– Еге, коли б він один, **паплюжник**, був! – На білкуватих очах старого заворушилися колючі іскорки (М. Стельмах). Не зафіксовано у словниках і похідних, що постали від okazіональних відприкметникових есивів, пор.: *манірник, нездарник*, напр.: *Що з Вами? Ви зблідли? Чи той легковажний **манірник** де Тоннер геть задурив Вашу пустотливу голову? (А. Байдаченко); *Надто вже сумлінний господарник/ За покірну вдачу орден взяв./ Може, «характерник»? Ні – **нездарник**, Бо нездарно берег розорав! (Ю. Кібець). Ще одну групу формують деривати, які, незважаючи на okazіональність твірних вербативів, усе ж подано в сучасних лексикографічних працях, пор.: *зловмисник (СУМ, III, 599; ВТС, 463; ГрамСУМ, 340), нахабник (СУМ, V, 226; ВТС, 743; ГрамСУМ, 335), нікчемник (СУМ, V, 424; ВТС, 788; ГрамСУМ, 338)*. Очевидно, названі десубстантиви мотивовані були не відприкметниковими дієсловами, а відповідними прикметниками – за аналогією до: розумник – той, хто розумний, розсудливий [18, 47]. Проте тлумачення цих дериватів у словникових статтях дає підстави вважати, що базовою для згортання у****

десубстантив на позначення суб'єкта стану є конструкція з предикатом, що позначає стан як більшою мірою процесуальну ознаку, ніж статичну, пор.: *зловмисник* – Той, хто має злий намір, хто задумав учинити або вчинив який-небудь злочин (ВТС, 463), напр.: *У кожному новому творі шукав [Булгарін] кримінал, а в особі автора бачив зловмисника* (О. Полторацький); *нахабник* – Людина, яка діє зухвало, безцеремонно, порушуючи моральні норми, і не зважає на ставлення до цього інших (ВТС, 743), напр.: *Найшлися нікчемники, що підступом схопили Сулиму й п'ятьох його товаришів і відіслали в кайданах до Варшави* (Інтернет-ресурс). А відтак деривати *зловмисник*, *нахабник*, *нікчемник* можуть бути потрактовані як такі, що походять від відприкметникових есивних дієслів *зловмиснити*, *нахабити*, *нікчемити* або ж мають подвійну мотивацію.

Значну частину похідних – назв носіїв внутрішніх (зокрема психічно-емоційних) ознак – становлять лексеми, утворені за допомогою формантів власної експресивності. Особливу продуктивність виявляє нульовий суфікс, який реалізує себе у двох моделях: 1) ДО + **-Ø**; 2) ДО + **-Ø(-а)**. Усього два десубстантиви сформовано за першою моделлю, пор.: *відчайдух* та *примітив*, напр.: *А поміж ними [стеблами] сновигають крокодили і алігатори, невидимі плавцям-відчайдухам?..* (О. Луцишина). Більшість же похідних постало за другою моделлю. Виражаючи граматичне значення спільного роду, так звані *nomina communia* здебільшого мають розмовно-просторічний характер, часто з відтінком зневажливості [4, 6], пор.: *нахаба*, *незграба*, *нездара*, *нікчема*, *пронира*, напр.: *Здається, вона [молодиця] не додала йому здачі.. **Нахаба!**.. Сказати? Та біс з нею* (Ю. Коваль); *...колода, ми бачимо, в руках царствених блазнів, всеможних **нездар**, яких поцікавлює тільки залапаний зиск...* (Є. Пашковський); *Я впивався нігтями в раму... і крізь зуби цідив: – Ти вульгарний **нікчема**... Ти жалюгідний паскудник... Ти найостанніша на землі худобина...* (Ю. Коваль). З огляду на своєрідну експресивну конотацію, дослідники називають їх носіями оцінної характеристики і позначають ними осіб, що «володіють властивістю за дією, схильністю до певної дії» [24, 122]. Причому динамічний аспект сприяє усталенню цієї характеристики як постійної риси особи – незалежно від того, виконує чи не виконує особа в певний момент дію, що характеризує її [24, 122].

Ще одним виразником словотвірного значення «суб'єкт стану» є суфікс **-ець**. Характерно, що, приєднуючись до твірних основ відприкметникових дієслів на позначення внутрішнього стану суб'єкта, в основному експлікує негативну конотацію, пор.: *злостивець*, *зухвалець*, *несамовитець*, напр.: *Пери за все, незважаючи на похмурі пророцтва, ніякого*

колапсу, що провіщали **злостивці**, так і не відбулось (З газети); Довгими блискавицями шмагало небо **зухвальця**, який насмілився серед бурі вийти до стегу й потрясати там стиснутими кулаками (Ю. Коваль); Цей **несамовитець** зумисне вдавав, що все нормально і він не розуміє, чого його питають про ці речі в його домі (Інтернет-ресурс).

Крім дериватів зі словотвірним значенням «суб'єкт стану (дії)», у словотвірних парадигмах okazіональних відприкметникових дієслів внутрішнього стану суб'єкта поодинокі представлені похідні на позначення опредметненого стану (дії). Виразником цієї семантики є суфікси **-нн(-я)**, який виявляє особливу дієслівність, оскільки максимально зближує семантику вербатива і девербатива [18, 209] пор.: *делікатничання, манірничання, наївничання*, напр.: *...наївничання не може бути виправдане віровчительно, а погляд на ті самі «царські псалми» як на «світську поезію» неспроможний з погляду історико-культурного* (С. Аверинцев); *Але від такого делікатничання імовірність ескалації напруженості на українських кордонах не зникає* (З газети). У наведених прикладах формант **-нн(-я)** переводить твірну дієслівну основу до іменникової, тобто виконує сучасно транспозиційну функцію.

Деякі словотвірні засоби можуть паралельно виражати вторинні, предметні значення, при цьому виконуючи транспозиційно-мутаційну функцію. Іноді рівень розвитку та частота уживання вторинного значення настільки високі, що витісняють основне, первинне. Так, дериват *прикроці*, утворений від дієслова *прикрити* за допомогою суфікса **-ощ(-і)**, експлікує лише лексико-семантичні варіанти предметного значення: 1. Неприємні події, лихі пригоди, невдачі, злигодні. 2. Почуття незадоволення, досада. (СУМ, VII, 651). Наприклад, *Таке життя: воно чергується із radoцями і прикроцями* (Ю. Коваль); *І всі прикроці, тимчасові незгоди страшенно бліднуть і стають дріб'язковими перед божевільною насолодою пізнання* (Ю. Коваль). Проте поодинокі приклади творення десубстантивів на позначення опредметненого стану (дії) чи розвинутого вторинного, предметного значення залишаються поки на рівні okazіонального вживання, що не дає підстав для висновку про типовість експлікації.

Висновки. Отже, структурно-семантичний тип есивних дієслів, зокрема на позначення внутрішнього стану суб'єкта, постійно поповнюється новотворами. Проте дериваційна спроможність їх ще доволі обмежена. Типову словотвірну парадигму репрезентовано лише субстантивною зоною із системно вираженим словотвірним значенням «суб'єкт стану (дії)». Семантичну одноплановість субстантивної зони зумовлено по-перше, okazіональним статусом вершинних дієслів, по-друге, належ-

ністю їх до структурно-семантичного типу есивів з типовим значенням «виявляти ознаку, названу твірним словом», по-третє, характерними ознаками дієслів стану (тимчасовість, статичність, неконтрольованість, пасивність носія стану), по-четверте, компенсацією вираження нереалізованого того чи того словотвірного значення дериватами недієслівного походження.

1. Бачкур Р. О. Структура словотвірних парадигм українських назв тварин та рослин : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Р. О. Бачкур. – Івано-Франківськ, 2004. – 20 с.

2. Валюх З. О. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові : монографія / Валюх Зоя Орестівна. – Київ – Полтава : АСМІ, 2005. – 356 с.

3. Возний Т. М. Словотвір дієслів в українській мові у порівнянні з російською та білоруською / Т. М. Возний. – Львів: Вища школа, 1981. – 187 с.

4. Волинець Г. М. Нульсуфіксація в словотвірній системі українсько-го іменника : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Г. М. Волинець. – Запоріжжя, 2009. – 20 с.

5. Городенська К. Г. Структура відіменних дієслів, розділ 1 // Городенська К. Г., Кравченко М. В. Словотвірна структура слова (відіменні деривати), К.: Наук. думка, 1981. – С. 20 – 108.

6. Грещук В. Український відприкметниковий словотвір / Василь Грещук – Івано-Франківськ : Плай, 1995. – 208 с.

7. Грещук В. Розділ І. Теоретичні засади основоцентричної дериватології / Грещук В. В. // Грещук В. В., Бачкур Р. О. та ін. Нариси з основоцентричної дериватології / за ред. Василя Грещука. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. – С. 6 – 38.

8. Джочка І. Ф. Дериваційний потенціал дієслів конкретної фізичної дії з семантикою створення об'єкта : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Джочка Ірина Федорівна. – Івано-Франківськ, 2003. – 20 с.

9. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Морфологія /А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 1996. – 435 с.

10. Земская Е. А. О парадигматических отношениях в словообразовании / Е. А. Земская // Русский язык: Вопросы его истории и современного состояния. Виноградовские чтения I – VIII. – М.: Наука, 1978. – С. 63 – 77.

11. Кавера Н. В. Семантична типологія предикатів стану : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» /Кавера Наталія Вікторівна. – К., 2008. – 206 с.

12. Каленич В. М. Семантико-синтаксичні параметри речень з однаковими дієслівними предикатами стану / В. Каленич // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія : збірник / М-во освіти і науки України, Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2009. – Вип. 11. – С. 122 – 127.

13. Колібаба Л. М. Структурно-семантичні типи базових синтаксичних конструкцій дієслів словотвірної категорії стану / Л. М. Колібаба // Лінгвістичні студії: збірник наукових праць. – Донецьк, 2011. – Вип.22. – С.173 – 177.

14. Кость І. Я. Механізми вербалізації емоційного стану людини в українському прозовому тексті / І. Я. Кость // Учёные записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Филология. Социальные коммуникации». Том 24 (63). 2011. – № 4. – Ч. 2. – С. 279 – 284.
15. Леута О. І. Семантико-синтаксичні параметри українського дієслова / О. І. Леута. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 404 с.
16. Мельник І. А. Відприкметникова дієслівна морфологічна транспозиція / І. А. Мельник // Українська мова : Науково-теоретичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 11–23.
17. Микитин О. Д. Структурно-семантична типологія словотвірних парадигм іменників у сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. Д. Микитин. – Івано-Франківськ, 1998. – 20 с.
18. Олексенко В. П. Словотвірні категорії іменника : монографія / В. П. Олексенко. – Херсон: Айлант, 2005. – 336 с.
19. Парасюк Т. В. Функціонально-ономасіологічний аналіз дієслів на позначення емоційних станів у сучасній українській літературній мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Т. В. Парасюк. – Львів, 2005. – 20 с.
20. Пославська Н. М. Структура і семантика словотвірних парадигм дієслів із семою руйнування об'єкта : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. М. Пославська. – Івано-Франківськ, 2006. – 20 с.
21. Пузік А. А. Відприкметникові дієслова у німецькій, англійській та українській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» / А. А. Пузік. – Донецьк, 2000. – 21 с.
22. Скаб М. В. Розвиток назв діяча на -ник в українській мові / М. В. Скаб // Культура слова. – К.: Наук. думка, 1985. – № 33. – С. 63 – 67.
23. Сорочан О. В. Лексико-семантичні групи відприкметникових дієслів (семантичний та функціональний аспекти): автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. В. Сорочан. – К., 2005. – 18 с.
24. Третьевич Л. М. Про словотвірну семантику віддієслівних іменників з нульовими суфіксами в сучасній українській мові // Словотвірна семантика східнослов'янських мов: збірник статей / відп. ред. М. А. Жовтобрюх. – К.: Наук. думка, 1983. – С. 120 – 129.
25. Юрчук Л. А. Суфіксальний дієслівний словотвір / Л. А. Юрчук // Словотвір сучасної української літературної мови. – К. : Наук. думка, 1979. – С. 171 – 210.

Прийняті скорочення

1. ВТС – Великий тлумачний словник української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. СУМ – Словник української мови в 11-ти тт. – К. : Наук. думка, 1970 – 1980.
3. ГрамСУМ – Критська В. І., Недозим Т. І., Орлова Л. В., Пуздирева Т. К., Романюк Ю. В. Граматичний словник української літературної мови. Сло-

возміна / відп. ред. Н. Ф. Клименко. – К: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011. – 760 с.

This article presents an integrated approach to the study of the derivational potential of adjectival suffixal occasional verbs of mental state in the Ukrainian language. The author points out the limited number of the derivational paradigm components of these verbs (derivatives belonging exclusively to substantive zone); traces the derivational semantic similarity (the explication of only one word-building meaning); determines a minimum set of word-building formants.

Key words: word-building (derivational) paradigm, word-building zone, word-building meaning, word-building formant, essive verbs motivated by adjectives, structural and semantic type, derivative.

УДК 811.161.2:81'373.46 Наталія Леонова (Дніпропетровськ)

СПЕЦИФІКА ОГОЛОШЕНЬ НА ЗАЛІЗНИЧНИХ ВОКЗАЛАХ ЯК СИНТАКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ

У статті розглядаються структура й функції оголошень різних видів на залізничних вокзалах як одного з видів малих жанрових форм інформації, їх специфіка як синтаксичних побудов. Також аналізується наявність залежності типу конструкції з позицій сучасного синтаксису від виду оголошення.

Ключові слова: оголошення на залізничних вокзалах, малі жанрові форми інформації, інформаційне повідомлення пасажирам, адресна інформація, перелік номінативних слук.

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістика інтенсивно вивчає нові жанрові одиниці інформації синтаксичного рівня, що обумовлено активністю процесу появи нових побудов. Це також стосується їх структури та функціональної природи. Оголошення різних типів на залізничних вокзалах як малі жанрові форми інформації, їх структурні особливості та функції є майже недослідженим питанням у сучасному синтаксисі. Зазначені синтаксичні побудови належать до спеціалізованих засобів інформування масового характеру, отже слід розглядати їх як такі, що функціонують у мові засобів масової інформації та мають відповідну структуру. Актуальність дослідження цього питання обумовлена відсутністю комплексного аналізу оголошень на залізничних вокзалах, їх структурних і комунікативно-функціональних характеристик, необхідністю теоретичного осмислення синтаксичних особливостей, відсутністю єдиного погляду на лінгвістичний статус зазначених утворень.